

ACTUA

FEM COSES AL BAIX SOLSONÈS!

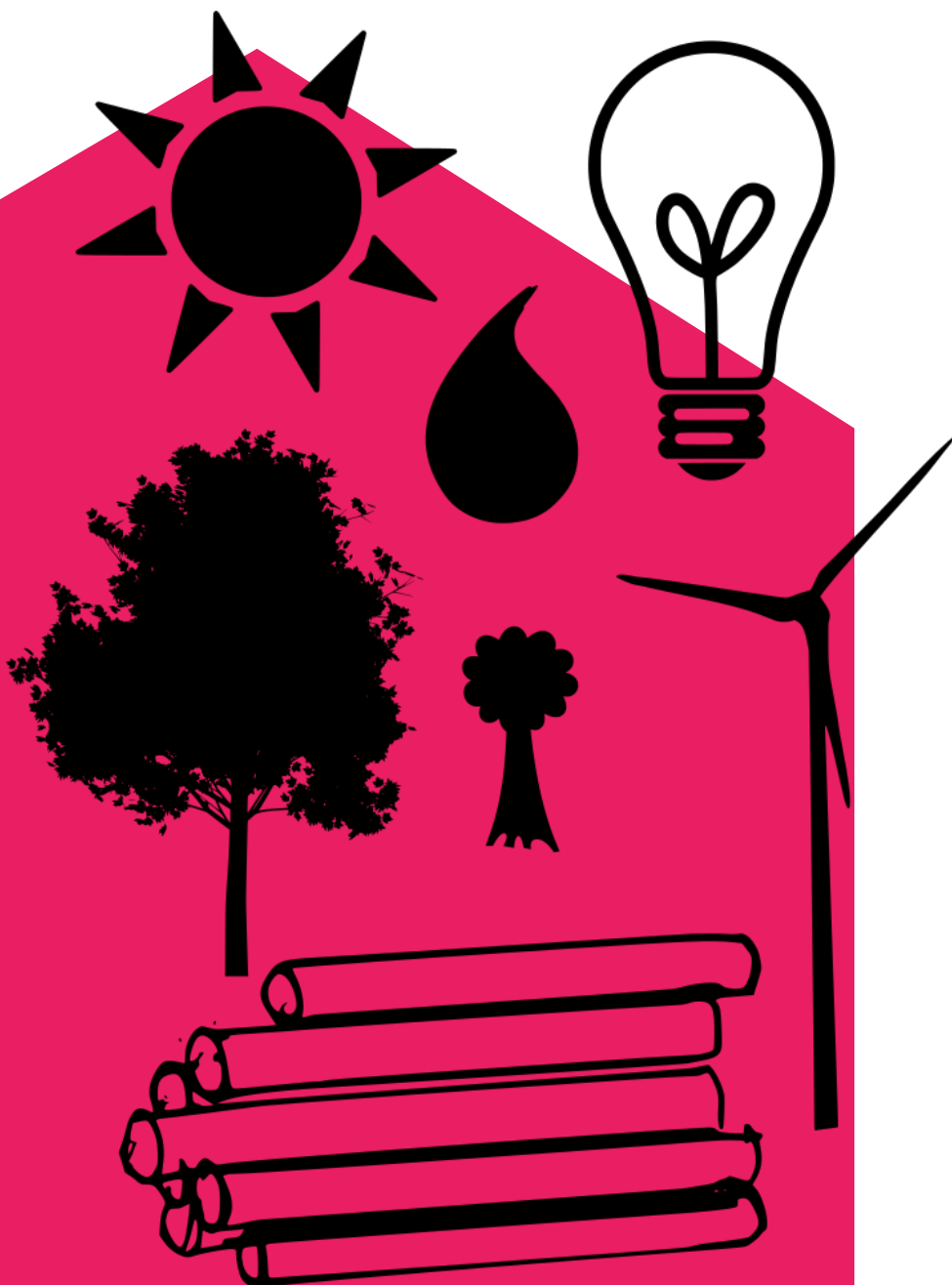
Butlletí 1

CICLE DE XERRADES SOBRE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

**ENERGIES
RENOVABLES**

**CONSUM I
PRODUCCIÓ
DES DE L'ESS**

01

Si cooperem avancem, si competim destruïm

CRÈDITS

EDITA:

PDC ACTUA- FEM COSES AL BAIX SOLSONÈS , L'ARADA SCCL

SETEMBRE 2018

SOBRE EL CICLE DE XERRADES D'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Des del projecte **ACTUA- Fem coses al baix Solsonès**, hem organitzat un cicle de xerrades per conèixer les oportunitats, i també les dificultats, en què es troba l'economia social i solidària. Entenem l'economia social i solidària com aquella que retorna al treball i a l'economia la seva funció originària, el contribuir a promoure la comunitat i el territori. I fer-ho des de projectes conjunts, col·lectius, on diferents persones cooperen, comparteixen i s'autogestionen treball (**cooperativisme de treball**), serveis (**cooperativisme de serveis**), consum (**cooperativisme de consum**), producte agrari (**cooperativisme agrari**), habitatge (**cooperativisme d'habitatge**), etc. Però l'Economia Social i Solidària va més enllà del cooperativisme, i inclou, com a mínim aquells projectes associatius amb cert impacte al territori, i que l'interès general del territori o grups socials a qui es deu el seu projecte.

ACTUA

FEM COSES AL BAIX SOLSONÈS!

Ens trobaràs al nou espai del Santuari del Miracle !

Cada divendres de 10 a 14h, i entre setmana, amb previ avís.

Contacte: actua@larada.coop | 672 49 12 23

En què et podem ajudar:

organització d'activitats, disseny de projectes, comunicació d'actes, gestió d'associacions, gestió, disseny i assessorament en projectes de l'economia social i solidària.

#femcoses

Des del cicle de xerrada volem promoure el debat i gestionar les pors i desconeixements que pugui despertar encara avui l'economia social i solidària. Per fer-ho, hem apostat per fer-ho des de les vivències pràctiques, és a dir, diferents iniciatives que ja existeixen. En aquest primer cicle s'hi tractaran temes com les **energies renovables** (quin paper hi podem tenir com a consumidores o com a productores o des del nostre treball), el **turisme sostenible, atenció a les persones i gestió de les cures**, i l'**artesanía i oficis**.

Previ a cada xerrada editem un petit dossier per ajudar a situar i pensar temes que es creguin interessants de fer sortir al debat.

La primera part de cadascun d'ells està destinada a conèixer millor com es gestiona l'economia social i solidària.

QUÈ ÉS , COM FUNCIONA I COM ES GESTIONA L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA (1)

1. INTRODUCCIÓ A L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

L'economia cooperativa

La forma d'organització dels projectes econòmics del mercat social més comú és la cooperativa per ser la que respon a la voluntat d'autogestió dels recursos de forma horitzontal entre els treballadors. Les cooperatives són empreses propietat de tots els membres socis, que de forma voluntària s'agrupen per satisfer les seves necessitats i aspiracions econòmiques, socials i culturals comunes.

La gestió democràtica directa de la propietat, el control i el benefici de la cooperativa entre els associats (socis, individus o grups, o fins i tot les empreses de capital) són els interessos bàsics i principals de formació i desenvolupament de les cooperatives. Tot i així, aquesta gestió es fa contemplant les persones al centre de l'activitat, a diferència del capital i la generació de benefici il·limitat. Les deci-

sions que es prenen equilibren la necessitat de rendibilitat amb les necessitats dels membres i els interessos socials que engloben la comunitat més amplia.

La història del cooperativisme comença a mitjan segle XIX i començaments del s.XX a Catalunya i Europa i amb aquesta l'economia social, pensada i executada des de les classes populars en forma de cooperatives de consum, sindicats agraris, mutualitats, ateneus i altres formes de societats de treballadors. A través de l'associació de persones es va donar resposta a la millora de les condicions de vida, de treball, de cultura i educació o de salut des de la gestió col·lectiva dels problemes i les necessitats socials.

L'economia cooperativa està estretament lligada a l'economia social i solidària ja que participa del mercat social i en la construcció i definició de l'ESS.

Sectors del mercat social

 Habitatge	 Educació	 Finançament
 Vestir:	 Comunicació i tecnologia	 Assessorament
 Alimentació	 Cures	 Logística
 Cultura	 Oci	 Espais i xarxes

Font: pamapam.org

Cooperatives, entitats i associacions de l'Economia Social i Solidària al territori per sectors socioeconòmics

ÀMBIT SOCIOCOMUNITARI I D'INSERCIÓ

AMISOL

SOL DEL SOLSONÈS

RIUVERD SCCL

FUNDACIÓ VOLEM FEINA

SERVEIS

ETICOM, SCCL
(Telefonia)

SOMENERGIA, SCCL
(Energia verda)

PRODUCTES FORESTALS DE LA CATALUNYA CENTRAL, SCCL
(Biomassa i estufes d'estella)

GUIFI.NET
(Xarxa mancomunada d'Internet)

ALIMENTACIÓ

FORMATGERIA DEL MIRACLE, SCCL

LA GARBIANA PAGESA, SCCL
(Farines ecològiques)

EL MOLÍ DE TORÀ, SCCL
(Fleca)

NATURAMENT, SCCL
(Consum agroecològic)

HABITATGE

CAN CASAS, SCCL
(Habitatge en cessió d'ús)

LA BORDA, SCCL
(Habitatge en cessió d'ús)

COHABITATGE INTERNACIONAL ESPAI DE VIDA, SCCL

CEL OBERT, SCCL
(Arquitectura i urbanisme sostenible)

SOSTRE CÍVIC, SCCL
(Projectes d'habitatges cooperatius)

EDUCACIÓ

GRANJA ESCOLA TERAPÈUTICA L'AURÓ, SLL
(Educació en el lleure i gestió sostenible del entorn)

EL SAÛC, SCCL
(Educació en el lleure)

SERVEIS FINANCERS

CAIXA RURAL DE GUISSONA, SCC

CAIXA D'ENGINYERS, SCCL
(Cooperativa d'estalvi i crèdit)

COOP57, SCCL
(Cooperativa de serveis financers ètics)

COOPFUNDING
(Plataforma de micromecenatge cooperatiu)

GEST SOLSONA
(Grup d'estalvi cooperatiu)

ÀMBIT CULTURAL

CENTRE D'ESTUDIS LACETANS

CASAL POPULAR LA FURA

ASSOCIACIÓ TERRITORI DE MASIES

ESPAIS I XARXES

MERCAT DE L'ESTRAPERLO
(Mercats d'intercanvi)

BANCS DEL TEMPS

A BONA HORA
(Ecoxarxa del Bages)

ALTRES

L'ARADA SCCL

BIOLORD COOP, SCCL (Poma ecològica de muntanya, promoció territorial)

Els valors de l'economia social i cooperativa

L'economia social i solidària (ESS) proposa i realitza l'economia al servei de les persones a partir d'uns intercanvis econòmics, socials i mediambientals, que repercuteixen positivament sobre el territori on es desenvolupen les activitats. Es construeix de forma col·lectiva i acces-

sible a través de l'aprofundiment democràtic en l'organització i la presa de decisions. Allò que genera ha de servir per a la comunitat-societat de la qual forma part a partir de criteris de responsabilitat social, que enforteixen les economies locals, el treball digne i la cohesió soci-

al; també criteris mediambientals que tinguin en compte la gestió i la cura del medi ambient de forma integral, sostenible i a llarg termini.

Llistat de criteris de l'ess

ORGANITZACIÓ INTERNA

Democràcia interna
Desenvolupament personal
Perspectiva feminista
Condicions laborals

IMPACTE SOCIAL

Proveïdors
Intercooperació
Llicències lliures
Transparència
Gestió financera
Cohesió social
Transformació social
Arrelament territorial

IMPACTE AMBIENTAL

Sostenibilitat ambiental
Gestió de residus
Consum energètic

Font: pamapam.org

D'aquesta manera, els **intercanvis** que es produeixen en l'ESS van més enllà dels purament econòmics, ja que les pràctiques de les activitats són pensades des de les **persones del territori** i vetllen per la igualtat, el compromís ambiental, el compromís social, la democràcia, la qualitat laboral i la qualitat professional. Construïnt i generant una xarxa d'intercooperació en la qual redistribueix la riquesa, entesa de manera integral, de forma equitativa en i des dels territoris. Quan es genera riquesa en un entorn local pensant en les capacitats i potencialitats que ofereix el territori a nivell cultural, social i natural i amb criteris ètics de

sostenibilitat (ambiental, social i econòmica) es produeix un desenvolupament endogen que actua com a eina d'**arrelament territorial**, que enforteix les activitats econòmiques i millora la qualitat de vida de les persones. Actuar sota les lògiques de la sostenibilitat, la igualtat, la cooperació i l'apoderament democràtic (ESS) enforteix la resiliència davant de les crisis ecològiques, econòmiques i socials que estem vivint els últims anys. L'economia social a **Europa** dona feina a més d'11 milions de persones, un 6,7 de la població activa de la Unió Europea. A països com Irlanda, França o els Països Baixos les persones treballadores dins de

Camins de l'economia social i solidària

- Enfortir les xarxes d'intercooperació tant a nivell horitzontal amb iniciatives del mateix sector com a nivell modular o intersectorial, buscant col·laboracions i sinergies entre iniciatives del mercat social per tal de millorar la qualitat dels productes i serveis, fomentar les relacions de confiança i les complementarietats per a la construcció conjunta.
 - Continuar enfortint i integrant les reflexions i propostes del feminisme, l'economia feminista, de les cures i l'ecofeminisme per tal d'arribar a l'equitat socioambiental real.
 - Treballar en els ecosistemes holístics locals generant les condicions propícies per a que puguin créixer les economies locals del mercat social de forma autònoma, autoregulada i resilient en el temps.
 - Treballar en clàusules socials de contractació pública i municipal per a reivindicar les bones pràctiques de l'ESS.
-

Bibliografia

ESS Alta Segarra, número 1. Edita: L'ARADA SCCL i Mancomunitat de l'Alta Segarra

2. FONAMENTS DEL COOPERATIVISME

Les cooperatives són impulsades per preocupacions econòmiques i socials. Són organitzacions de base col·lectiva que no només es preocupen de línies de fons dels seus negocis, sinó també de les necessitats dels seus membres i la qualitat de vida a les seves comunitats. Les cooperatives difereixen d'altres empreses en tres aspectes principals:

Les cooperatives difereixen d'altres empreses en tres aspectes principals:

Un propòsit diferent:

El propòsit principal de les cooperatives és satisfer les necessitats comunes dels seus membres, mentre que el propòsit principal de la majoria de les empreses inversores és maximitzar el benefici per als accionistes.

Una estructura de control diferent:

Les cooperatives utilitzen el sistema democràtic "una persona = un vot", i no el sistema d'un vot per acció utilitzat per les empreses de capital. Això ajuda a la cooperativa a servir la necessitat comuna, més que no la individual, i és una manera de garantir que les persones, i no el capital, controlen l'empresa.

Una assignació diferent del lucre:

En les cooperatives, els beneficis es distribueixen sobre la base de l'ús que fan els socis i sòcies de la cooperativa, no en funció del nombre d'accions que posseeixen. Les cooperatives també tendeixen a invertir els seus beneficis en la millora de servei als seus membres i promoure el benestar de les seves comunitats.

ASPECTES CLAU D'UNA COOPERATIVA

Propietat:

Les cooperatives són organitzacions democràtiques propietat dels seus membres, que participen en la cooperativa sobre la base d'un membre, un vot.

Propòsit:

Les cooperatives existeixen per crear valor per als seus membres.

Valors:

Les cooperatives es basen en els valors de l'autoajuda, l'auto-responsabilitat, democràcia, igualtat i equitat.

Servei:

La majoria de les cooperatives operen localment i proporcionen serveis als seus membres i comunitats.

Longevitat:

La taxa de supervivència de les cooperatives és més gran que la de la resta d'empreses.

FILOSOFIA COOPERATIVA; AUTOAJUDA, AUTORESPONSABILITAT, DEMOCRÀCIA, IGUALTAT, EQUITAT I SOLIDARITAT

Les cooperatives neixen a mitjans del segle XIX, quan la classe obrera i els petits empresaris i artesans intentaven millorar les condicions laborals i econòmiques en què treballaven creant el seu propi lloc de treball o agrupant-se amb persones en condicions similars: d'aquesta manera, es van anar establint unes pautes de funcionament intern pròpies.

Les empreses desenvolupen la seva pròpia cultura, sense que per això hi influeixi la forma jurídica. En el cas de les cooperatives, a més, hi incidiran una sèrie de valors que orientaran o marcaran la ma-

nera de ser de l'organització, definint la pròpia identitat cooperativa.

Les cooperatives es basen en els valors d'autoajuda, autoreponsabilitat, democràcia, igualtat, equitat i solidaritat. En la tradició dels seus fundadors, els membres de les cooperatives creuen en els valors ètics d'honestetat, transparència, responsabilitat social i preocupació pels altres.

Les cooperatives són hereves d'una llarga trajectòria històrica, configurades entre la pluralitat i diversitat d'orígens, però

totes amb uns valors i principis comuns que s'han anat forjant al pas dels anys: des dels principis i valors formulats pels pioners de Rochdale fins als formulats per l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) en el congrés celebrat a Manchester el 1995. Aquests principis doten les cooperatives d'un marc ideològic propi, ja que esdevenen directrius a través de les quals els cooperativistes s'esforcen per desenvolupar les seves organitzacions cooperatives. Són inherentment principis pràctics, actualitzats i modelats per generacions d'experiència que enriqueixen amb el seu pensament filosòfic.

TIPOLOGIA DE COOPERATIVES

A efectes d'aplicació de la Llei de Cooperatives de Catalunya, les cooperatives es podran classificar d'acord amb els següents criteris:

Per la seva base social: cooperatives de primer grau i cooperatives de segon grau.

Per la seva estructura socio-econòmica: cooperatives de producció (l'objectiu és millorar la renda dels associats, ja siguin petits empresaris, professionals per compte propi o persones físiques que cooperativitzen el treball) i cooperatives de consum (l'objectiu és obtenir estalvi de les rendes dels associats, ja siguin empreses o persones).

Per la classe d'activitat que constitueixi el seu objecte social (segons la regulació específica a la llei vigent): cooperatives agràries, cooperatives de serveis, cooperatives de treball associat, cooperatives de consumidors i usuaris,

cooperatives d'habitatges, cooperatives de crèdit, cooperatives d'assegurances, cooperatives sanitàries, cooperatives d'ensenyament, cooperatives marítimes, cooperatives integrals, i cooperativa rural.

En termes generals es presenten tres formes d'agrupació de persones per crear una cooperativa:

- Col·lectiu de persones que com a treballadores tenen el control i la propietat de l'empresa, la qual pot desenvolupar qualsevol activitat econòmica. En aquest cas, parlem de cooperatives de treball.

- Col·lectiu de persones que s'agrupen per satisfer unes necessitats de serveis, béns o productes.

Els membres associats en són la clientela. En funció del producte o dels serveis (activitat econòmica) que reben els clients-socis, parlem de cooperatives sanitàries, cooperatives d'habitatge, cooperatives d'assegurances, cooperatives de crèdit, cooperatives d'ensenyament o de cooperatives de consum en general.

- Col·lectiu d'empresaris, productors, titulars d'explotacions, professionals per compte propi que intercooperen i s'agrupen per processar o comercialitzar els seus productes o, també, per adquirir béns o serveis. En funció del tipus de persones físiques que agrupen parlem de cooperatives agràries, cooperatives de serveis i cooperatives de segon grau.

TIPOLOGIA DE COOPERATIVES SEGONS FORMES D'AGRUPACIÓ DE PERSONES

COOP. DE TREBALL

Tot tipus d'activitat professional
D'inserció

COOP. DE SERVEIS, BÉNS O PRODUCTES

Sanitàries
D'habitatge
D'assegurances
De crèdit
D'ensenyament
De consum en general

COOP. DE PROFESSIONALS, PRODUCTORS, EMPRESARIS O TITULARS D'EXPLOTACIONS

Agràries
De serveis (ex forestals)
De segons grau

ÒRGANS SOCIALS D'UNA COOPERATIVA

La Llei de cooperatives regula l'existència de diversos òrgans d'administració de les cooperatives com també el seu funcionament:

ASSEMBLEA GENERAL

És l'òrgan sobirà d'expressió de la voluntat social. El tret diferencial de la cooperativa vers altres formes jurídiques es troba en el fet que les decisions a l'Assemblea General es prenen segons el principi general d'una persona un vot, sense tenir en compte la participació en el capital (art. 48 Llei 12/2015). A l'assemblea s'ha de debatre i decidir qualsevol matèria que li hagi estat atribuïda expressament per la Llei o per els estatuts socials. L'assemblea general ordinària, convocada pel Consell Rector, es celebra una vegada a l'any, la resta d'assemblees que es puguin portar a terme tenen la consideració d'extraordinàries. (art. 43 Llei 12/2015)

CONSELL RECTOR

És l'òrgan d'administració de la cooperativa i té atribuïda la representació i el govern de la societat. (art. 53 Llei 12/2015). Els membres del Consell Rector (com a mínim 3, excepte en el cas de les cooperatives de 2 socis) són elegits per l'Assemblea General per un període no superior a 5 anys. Els càrrecs poden ser reelegibles una sola vegada llevat que l'assemblea general en decideixi la reelecció per més períodes. El funcionament intern del Consell Rector es troba regulat als estatuts socials.

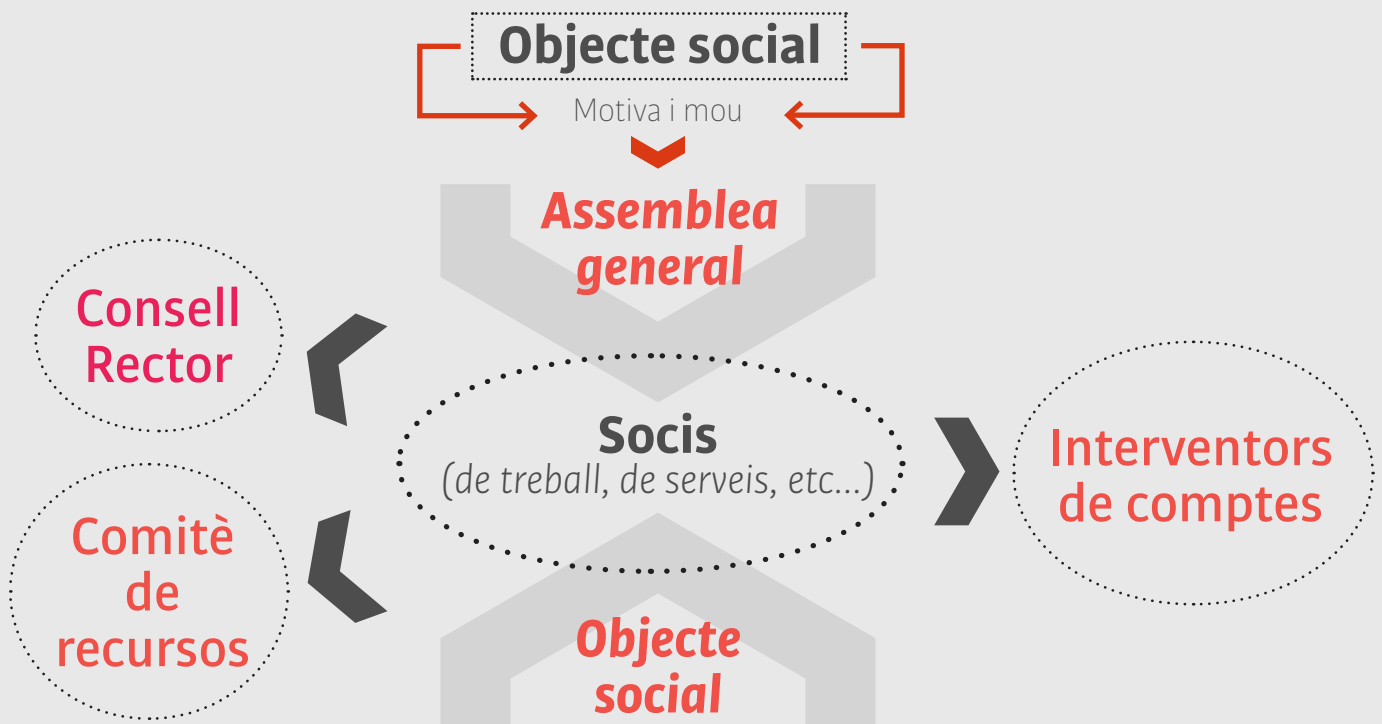
Amb caràcter general, els membres del Consell Rector han de tenir la consideració de persona sòcia, llevat que els estatuts socials hagin previst l'existència de membres que no siguin socis, els quals en cap cas poden superar en nombre la quarta part del total de membres.

INTERVENTORS DE COMPTES

Els estatuts poden preveure l'existència d'aquesta figura, que sempre ha de ser en nombre senar. La principal funció és la de presentació de l'informe de comptes anuals i altres documents comptables a l'assemblea. (art. 65 Llei 12/2015)

COMITÈ DE RECURSOS

Existeix quan així es marqui en els Estatuts. La seva funció és tramitar i resoldre els recursos contra les sancions que el Consell Rector imposi als socis. (art. 68 Llei 12/2015) Els membres del Comitè de Recursos (com a mínim 3) són elegits per l'Assemblea General entre els socis.

TIPOLOGIA DE SOCIS D'UNA COOPERATIVA

El sistema de funcionament democràtic pel qual es regeixen les cooperatives fa que la regulació social i el règim de vinculació dels socis sigui un aspecte molt important a tenir en compte per a la correcta gestió de la cooperativa. En aquest sentit, la Llei de Cooperatives regula l'existència de diversos tipus de socis, així com el funcionament dels òrgans socials. Els estatuts socials de la cooperativa poden establir que aquesta tingui, a banda dels socis comuns, socis de treball, socis col·laboradors i socis temporals. (art. 23 Llei 12/2015):

SOCI COMÚ

Són els vinculats a una cooperativa mitjançant un vincle social de durada indeterminada i que duen a terme l'activitat cooperativitzada. (art. 24 Llei 12/2015).

SOCI DE TREBALL

En qualsevol cooperativa que no sigui de treball associat, és el soci que participa de la gestió i govern de la cooperativa i que aporta el seu treball a la cooperativa. S'assimila al soci treballador (soci comú de les cooperatives de treball associat) i ha de ser una persona física. (art. 25 Llei 12/2015).

SOCI COL·LABORADOR

Persona física o jurídica, pública o privada, que sense dur a terme l'activitat cooperativitzada principal, col·labora en la consecució de l'objecte social de la cooperativa. La col·laboració pot consistir en la participació en activitats de caràcter auxiliar, secundari, accessori o complementari a l'activitat principal o només a l'aportació de capital. (art. 26 Llei 12/2015).

SOCI TEMPORAL

Persona sòcia que té un vincle social de durada determinada amb la cooperativa i que no pot excedir els 5 anys. (art. 27 Llei 12/2015).

LA COOPERATIVA COM ENTITAT SENSE AFANY DE LUCRE

Segons l'article 144 de la Llei de cooperatives, als efectes de concursos públics, de contractació amb ens públics, de beneficis fiscals, de subvencions i, en general, de tota altra mesura de foment que hi sigui aplicable, tenen la mateixa condició que la resta d'entitats sense ànim de lucre les cooperatives en els estatuts socials de les quals s'especifiqui expressament que:

a) Els excedents de lliure disposició, un cop ateses les dotacions als fons obligatoris, no es distribueixen entre els socis, sinó que es destinen, mitjançant una reserva estatutària irrepartible, a les ac-

tivitats pròpies d'aquesta classe de cooperativa, a la qual es poden imputar totes les pèrdues, de conformitat amb allò que estableix aquesta llei.

b) Els càrrecs de membre del consell rector i els de la intervenció de comptes no són remunerats, sens perjudici que les persones que els ocupen puguin ésser rescabades de les despeses originades en l'exercici del càrrec. Si hi ha persones que no són sòcies que formin part del consell rector, aquestes sí que poden ésser remunerades, sense que aquesta circumstància alteri la condició d'entitat sense ànim de lucre.

c) Les aportacions dels socis al capital social, tant les obligatòries com les voluntàries, no poden meritjar un interès superior a l'interès legal del diner, sens perjudici de les actualitzacions corresponents.

d) Les retribucions dels socis treballadors o, si escau, dels socis de treball i del personal que treballi per compte d'altri no poden superar el 150% de les retribucions que, en funció de l'activitat i categoria professional, estableixi el conveni col·lectiu aplicable al personal assalariat del sector i de la zona corresponent.

LA COOPERATIVA D'INICIATIVA SOCIAL - INSERCIÓ SOCIOLABORAL

Segons l'article 143 de la Llei de cooperatives, són reconegudes com d'iniciativa social les cooperatives que tenen per finalitat **la integració laboral, la plena inserció o la defensa de persones o col·lectius amb dificultats especials d'integració** o afectats per qualsevol tipus d'exclusió social o limitació de llurs drets socials, o bé la satisfacció de necessitats socials no ateses, o ateses insuficientment, pel mercat, mitjançant les activitats que determinin els estatuts socials respectius. Aquestes cooperatives, independentment de la classe que siguin, han de complir, en tot cas, els requisits establerts per l'article 144. Per assolir llur finalitat, l'objecte social d'aquestes cooperatives pot ésser la prestació de serveis assistencials, mitjançant activitats terapèutiques, sanitàries, residencials, d'atenció domiciliària, educatives, culturals, recreatives i altres de naturalesa social, o bé qualsevol mena d'activitat econòmica.

Si l'objecte d'una cooperativa és la inserció plena de persones amb discapacitat física, psíquica o sensorial, pot ésser integrada, conjuntament o indistintament, per aquestes persones, llurs tutors i el personal d'atenció.

Els socis amb discapacitat que hagin deixat de complir alguna de les activitats de la cooperativa tenen dret preferent de reincorporació en l'activitat sobre tota altra persona que no hi hagi estat vinculada abans. Així mateix, el soci amb discapacitat que sigui donat de baixa també té dret preferent de reincorporació.

Les cooperatives d'iniciativa social poden establir en els estatuts respectius la participació de voluntaris en la realització de l'objecte social. S'ha d'establir estatutàriament el règim dels voluntaris, tot respectant-ne la normativa reguladora. Els voluntaris tenen dret a assistir a les assemblees generals, amb veu i sense vot, i poden designar una persona que els

representi en les reunions del consell rector, amb veu i sense vot. Les cooperatives han de respondre dels danys i perjudicis que puguin causar els voluntaris com a conseqüència de llur activitat en la cooperativa en els termes establerts per la legislació específica.

Bibliografia

ESS Alta Segarra, número 1. Edita: L'ARADA SCCL i Mancomunitat de l'Alta Segarra. Desembre 2017

ENERGIES RENOVABLES

CONSUM I PRODUCCIÓ DES DE L'ESS

Per la sobirania energètica

El model econòmic en el que vivim es sosté sobre una base material que consisteix, principalment, en l'extracció i combustió de recursos fòssils (petroli, gas, urani i carbó), que permeten l'obtenció del que fins fa poc era energia barata i abundant. Aquest mètode de producció s'ha demostrat a la vegada insostenible -degut a la no renovabilitat dels recursos que utilitza- i generador de forts impactes, tant al medi com a les persones.

L'energia, vector satisfactor de les necessitats més indispensables, ha esdevingut un recurs mercantilitzat, i el seu accés no es basa en criteris d'equitat i justícia social i ambiental sinó en criteris lucratis. La crisi econòmica que estem vivint, propiciada en bona part pel propi esgotament dels recursos fòssils, ha visibilitzat els impactes sobre les persones que té aquesta concepció de l'energia, abocant, només a Catalunya, a més del 13% de la població a viure en situació de pobresa energètica.

Els mateixos criteris de benefici econòmic són els que expliquen com és que vivim en un territori amb gran potencial d'aprofitament de fonts energètiques renovables i, en canvi, els recursos que s'utilitzen són d'aquells racons de la Terra que ofereixen una millor relació cost-benefici per a les empreses que els exploten, convertint-nos en un país depenent energèticament. A més, molts costos (monetaris o no) relacionats amb l'extracció d'aquests recursos són externalitzats, i sovint deixen una empremta de contaminació, degradació ambiental, explotació laboral, violència i pobresa als països exportadors.

Avui vivim una nova fase en la que l'encariment dels recursos fòssils i les noves tendències d'especulació sobre el territori en el context de la crisi financera, promouen l'extracció de les últimes reserves disponibles, amb noves tècniques d'extracció fins ara inviables. L'aparició del fracking i l'extensió de les exploracions i explotacions d'hidrocarburs al litoral de casa nostra i d'urnai a l'Alta Anoia no responen a demandes ciutadanes ni tampoc hi revertiran positivament. Actualment no tenim capacitat de control ni decisió sobre els mitjans de producció energètics: enlloc de ser capaços de decidir què, com, quant i per a què volem utilitzar l'energia, a dia d'avui som mers clients de serveis energètics.

Per la seva banda, el model de desenvolupament que hem estat seguint no és aliè a aquestes variables. Sota el paradigma de creixement infinit i energia "barata", la variable de la sostenibilitat ha tingut un paper residual en les polítiques d'ocupació del territori. La distribució geogràfica de les activitats productives i les polítiques urbanístiques són totalment contradictòries des d'una òptica d'estalvi i eficiència energètica. El transport representa un 40% del consum energètic a Catalunya, i a tot el món és responsable d'una quarta part de les emissions de CO₂. D'aquest transport, la pràctica totalitat es realitza mitjançant la combustió del petroli, recurs que segons la pròpia Agència Internacional de l'Energia va assolir el seu pic de producció l'any 2006.

Creiem que és no només necessari sinó imperatiu treballar per superar la situació actual. Cal posar sobre la taula el model social que volem construir per a les properes dècades, ja que això definirà les necessitats materials associades a ell. Considerant els impactes i les desigualtats que

genera el model de producció actual, apostem per un canvi profund de paradigma, basat en els següents criteris:

– **Democràcia:** hem de ser capaços de decidir què produïm, com ho produïm i, sobretot, per a què ho produïm. La generació d'energia ha de respondre en primer lloc a criteris i necessitats socials col·lectivament identificats.

– **Control social dels mitjans de producció:** lluny dels mètodes oligopòlics dominants, interessats en promoure consums tant elevats com sigui possible, el control de la producció energètica ha de ser gestionat des d'una òptica no mercantilista, apostant per gestions públiques i/o comunitàries en la construcció dels béns comuns.

– **Sostenibilitat:** els recursos fòssils, finits a la vegada que contaminants, no són una opció de futur. Cal apostar per les energies renovables de manera ferma i considerar les seves capacitats i característiques, dibuixant el camí cap a la sostenibilitat del sistema. Així mateix cal un tancament urgent i definitiu de les centrals nuclears del nostre país per tal d'evitar qualsevol possibilitat de reviuire catàstrofes com la de Txernòbil o Fukushima. Les centrals nuclears de casa nostra es troben envellides i molt degradades: només a Catalunya acumulen més de 221 problemes de funcionament des del 2005, on la majoria corresponen a l'edifici de contenció i a l'edifici i sala de control.

– **Decreixement energètic:** Les energies renovables tenen un potencial suficient per cobrir les necessitats energètiques bàsiques de la humanitat, però no les de l'actual sistema de producció i de consum dels països enriquits, molt intensiu en energia en molts sectors que no redunden en el benestar social i ambiental. Cal canviar radicalment el model de creixement que ens ha portat a la situació energètica i econòmica actual i apostar per un decreixement energètic sostenible en aquests països, en el qual les energies renovables poden garantir prioritàriament les necessitats socials més bàsiques.

– **Arrelament al territori / descentralització:** com a condició indispensable per al compliment de tots els criteris anteriors, i en contraposició al model d'acumulació que suposen els mitjans de producció actuals, el model energètic s'ha d'impulsar des de baix, i això implica defugir de receptes úniques i de grans solucions màgiques. L'heterogeneïtat i diversitat de propostes locals adaptades al seu entorn són la millor garantia de transició cap a un nou model energètic.

En definitiva, apostem per caminar cap a una sobirania energètica, concepte que integra tots els elements anteriors, com a únic camí possible per a avançar cap a la plena igualtat, respecte als drets humans i harmonia amb el medi.

Manifest de la Xarxa per la Sobirania Energètica
xse.cat

QUÈ ÉS LA XARXA DE SOBIRANIA ENERGÈTICA (XSE)?

La XSE és una xarxa que uneix més d'una seixantena d'associacions, col·lectius i persones d'arreu del territori català. Neix arran de la «Jornada per un canvi de model cap a la sobirania energètica» el 8 de juny de 2013 al Centre cívic Pati Llimona de Barcelona, amb la intenció de crear un espai de confluència i establir sinergies que condueixin cap a la formació d'un front polític de transformació en el camp de l'energia. Treballen en xarxa des de la distància, en temes tan diversos com la desobediència a l'antic decret d'autoconsum del Govern espanyol, la municipalització / cooperació de les xarxes elèctriques i de la producció energètica, l'apropiació de la informació dels comptadors digitals, entre altres.

1. EL PAPER DE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA EN LA PROMOCIÓ DE LES ENERGIES RENOVABLES

Una economia que es concebi i es signifiqui amb l'aportació o benefici social ha d'incloure, sens dubte, la protecció i promoció de les energies renovables. Però, tal i com apunta el “**Manifest per la sobirania energètica**”, no qualsevol projecte d'energia renovable és compatible amb l'ESS. Ja fa temps que, amb l'anomenat marketing verd, i les pressions del propi mercat (el petroli s'acaba...), diferents grans corporacions ja ofereixen “energia verda”. Segurament diferents projectes d'aquests tipus ja ometen el principal objecte de l'economia social: significar-se i originar-se per aportar benefici social al territori i/o a les persones.

Promoure les energies renovables des de l'economia social i solidària implica, primer de tot, projectes locals, descentralitzats. Implica també acompanyar-se d'un entorn democràtic de presa de decisions, i primar l'estalvi i el consum conscient per davant del consum. Així ho apunta el primer anàlisi quantitatiu del projecte europeu REScoopPlus, publicat el maig del 2017. L'estudi, on hi participa la cooperativa catalana SomEnergia, també destaca que les persones que participen a projectes cooperatius d'energies renovables han pogut reduir el consum en un 50% gràcies a la instal·lació de cèl·lules fotovoltaïques. El projecte també analitza la motivació i el grau de satisfacció, que es demostra, entre altres variables, amb el compromís dels membres amb la cooperativa on formen part (així ho manifesta el 85% dels participants a l'estudi). La transparència en els preus és un dels altres factors més ben valorats, així com la promoció de l'eficiència energètica des del consum. Un molt bon exemple, destacat a l'estudi, és el servei-Infoenergia de SomEnergia.

Com hi podem participar?

Hi podem participar com a :

- **consumidors** (per exemple Som Energia, i consumidors d'empreses locals com **Electra Cardener**). Podem consumir a nivell d'unitat familiar i a nivell d'empresa.
- **productors** (produint directament energia o finançant projectes de projectes com SomEnergia, o la iniciativa “ Viu de l'aire” de Pujalt).

A banda, també hi ha iniciatives que ofereixen assessorament i auditories d'eficiència energètica, i instal·lació d'equipaments i sistemes d'energies renovables (com biomassa, energia solar fotovoltaica, geotèrmica, petita eòlica, i recuperació d'aigües, entre altres). Aquest és el cas de **Girasol SCCL**, cooperativa de treball.

2. XERRADES AMB EXPERIÈNCIES

En aquest apartat introduïrem les experiències que participen en la xerrada. En el cas que ens afecta, presentem les iniciatives Electra Cardener i Girasol SCCL.

ELECTRA CARDENER

Electra del Cardener és una empresa mercantil (Societat Anònima) que neix a finals del segle XIX al Solsonès. L'any 1896 comença a generar energia

Actualment és una empresa familiar dedicada a la generació, distribució i comercialització d'energia elèctrica. Va tenir un important paper en l'electrificació de la comarca.

És una empresa que aposta per l'energia de generació 100% renovable i de proximitat, de "quilòmetre zero". Des del 2017 opera amb certificació 100% verda, i treballa amb el compromís d'obtenir l'energia comercialitzada 100% de fons d'energia renovable i el més propera al territori. Això voldrà dir que la seva electricitat comercialitzada podria ser generada a Catalunya i, prioritàriament, al Solsonès i rodalies.

Disposa d'un certificat anomenat "Certificat de Garantia d'Origen" (CdGO), que atorga la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència (CNMC) a empreses de generació. Els kWh generats es traspassen a la comercialitzadora i són els que finalment consumeix el consumidor.

Per això, des del 2017 i amb renovació anual, Electra del Cardener Energia té el certificat "100% verd" de la CNMC, que garanteix que tota l'adquisició d'energia prové de productors d'energia amb fonts renovables i sostenibles. De cara al 2019, Electra del Cardener Energia continuarà treballant perquè tota l'energia 100% verda sigui de proximitat i que vingui prioritàriament de productors del Solsonès i de la Catalunya central.

Electra del Cardener ofereix assessormanet als seus usuaris en termes d'eficiència energètica.

ecardener.com

GIRASOL SCCL

Avui cooperativa de treball, és la iniciativa s'inicia el 2007 per quatre socis amb la intenció d'oferir el coneixement i els recursos necessaris per poder construir habitatges sostenibles i promoure l'ús de les energies renovables mitjançant instal·lacions, cursos i jornades.

L'equip està format per instal·ladors, enginyers i físics amb una destacada experiència laboral en el sector de les instal·lacions en general i en les renovables en particular, que han exercit la seva professió a Catalunya i a l'estranger (Anglaterra, Senegal, Brasil) en projectes de cooperació internacional.

“A Gira-sol creiem en les energies renovables, pensem que pot ser una de les maneres que les persones tenim per fer un món millor, despendre'ns dels oligopolis energètics i el que aquests representen. Podem ajudar tant a l'autogestió de projectes rurals, així com a persones descontentes amb l'actual sistema energètic. També contribuïm en temes econòmics: ajudar a l'estalvi i a despendre'ns de la dependència sobre empreses monopolistes, intentant trobar l'alternativa que més s'adeqüi a les necessitats de cada projecte.

Les energies renovables ens han d'ajudar a tenir una generació local i descentralitzada de l'energia i a dependre molt menys de recursos que venen de l'altra punta del món, on aquests provoquen desigualtats, injustícies i guerres. La importància de la implantació de les energies renovables és més que contrastada a tot el món, tot i que certs partits polítics i empreses capitalistes ens vulguin fer creure que no es així i fins i tot vulguin impedir-ne implantació; creiem ha de ser l'aposta de la nostra societat. Tot i així, hi ha molta feina a fer, tant en la instal·lació de les energies renovables com

en els hàbits de consum energètic.

El camí de Gira-sol no ha estat fàcil; hem passat molts bons moments, però també moments difícils. Un d'aquests moments complicats va ser el moment posterior al boom de les instal·lacions fotovoltaïques promoguda per les subvencions del govern d'en Zapatero, en què es van fer moltes instal·lacions d'aquest tipus, i en canvi, ara estem amb l'amenaça del famós impost al sol que ha provocat que la por a sancions i la retirada de subvencions minvés la demanda d'instal·lacions solars.

Com a projecte emprenedor ens va ajudar de superar aquest sotrac la forma que tenim de funcionar, més horitzontal i cooperatiu. Reduint despeses i sous i invertint hores en formació cap a altres àmbits de les energies renovables que abans no tocàvem, obrint-nos nous horitzons. En aquests moments el que sustenta l'empresa són el manteniment d'instal·lacions solars tèrmiques, les instal·lacions de climatització amb biomassa o geotèrmia/aerotèrmia així com les instal·lacions fotovoltaïques autònomes”.

Font: entrevista a Josep Mateo, a la REvista ESS Alta Segarra, núm 2 (desembre 2017)

girasol.cat

3. ALTRES INICIATIVES D'INTERÈS

www.somenergia.coop

Som Energia és una cooperativa de consum sense afany de lucre. Es funda l'any 2010 a Girona, amb 150 persones i és la primera cooperativa d'energia verda d'Espanya. Avui té més de 51.000 membres i més de 80.000 contractes de subministrament. S'organitza amb grups locals i impulsa projectes de generació d'energia renovable, com la planta solar d'Anglesola, una planta de biogàs a Torregrossa, cobertura de teulades amb panells solars a Manlleu, entre molts altres, també a l'estat espanyol.

Producció: Produeix energia elèctrica en instal·lacions de generació a partir de fonts renovables (sol, vent, biogàs, biomassa, etc.), finançades amb aportacions econòmiques voluntàries dels socis.

Transport i distribució: La xarxa de transport (Alta tensió, propietat de REE) i de la xarxa de distribució (Baixa tensió, propietat de les empreses distribuïdores) formen part del mercat elèctric regulat on no hi actua la cooperativa.

Comercialització d'electricitat verda: Gestiona, compra i factura l'electricitat que usen els socis i sòcies que han volgut contractar-nos com a comercialitzadora d'electricitat verda, segons els certificats de garantia d'origen (CNMC).

www.viuredelaire.cat

Viure de l'aire- energia popular és la primera iniciativa comunitària de generació d'energia renovable. L'objectiu principal és instal·lar un aerogenerador de propietat compartida, que permeti generar electricitat neta i verda, tot fent possible la solidaritat entre les persones que viuen a zones urbanes i les que viuen a zones rurals.

Un objectiu addicional és fer possible que les persones i/o famílies puguin manifestar que l'energia que utilitzen en la seva vida quotidiana és verda i neta, generada en l'emplaçament on hi ha instal·lat l'aerogenerador, al municipi de Pujalt, a l'Anoia.

Actualment l'aerogenerador comunitari porta 2405 dies en funcionament, genera 5653 Mwh/any, corresponent a la demanda anual de 2000 famílies, i un etsalvi de fins a 6000 tones de CO2 anuals.

Hi pot participar qualsevol persona física, família o entitat sense ànim de lucre, amb l'aportació econòmica que correspongui per disposar del nombre de participacions que decideixi. El projecte també està obert a la participació de petites empreses que vulguin contribuir a la democratització dels sistemes energètics.

La inversió mínima per poder participar en el projecte serà la necessària per generar 1.000 kWh/any d'electricitat neta i verda. La inversió que cada persona i/o família vulgui fer es pot calcular a partir del seu nivell d'utilització actual d'energia elèctrica, energia tèrmica i energia per a desplaçaments motoritzats.

col·lectiusolar
sobiraniaenergètica

www.collectiu-solar.cat

COL·LECTIU SOLAR és un moviment social creat per promoure l'alliberació de l'energia mitjançant la implementació de l'energia solar en la nostra societat, a escala local/regional, per fer realitat la introducció de l'energia solar al nostre país d'una manera econòmicament viable per tot el món.

La fórmula de COL·LECTIU SOLAR consisteix en que el cost de la inversió solar estigui compensat per un estalvi en la factura energètica en els propers 6 anys (72 mesos) i les eventuais subvencions. Així, la implementació de l'energia solar serà gratuïta per a tots els participants.

Col·lectiu Solar és una associació lliure de propietaris d'habitatges amb l'objectiu d'abaratir col·lectivament el cost de l'energia solar per al nostre benefici individual. Mitjançant la inscripció al web reunim un nombre de particulars per poder comprar les nostres instal·lacions solars en una única comanda. D'aquesta manera ens estalviarem fins a un 30-40% del cost d'una instal·lació solar!

 germinadorsocial

www.germinadorsocial.com

Les cooperatives Som Energia i Coop57 organitzen un concurs per donar suport a iniciatives d'estalvi i eficiència energètica, entre altres.

Germinador social és un concurs, ja amb dues edicions, per estimular la creació de models socials innovadors amb l'objectiu de promoure nous agents locals per a la transició energètica.

CICLE DE XERRADES SOBRE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

L'ESS i les energies renovables

Dijous 18 d'octubre (19 h)

Al Saló de les Homilies d'Organyà
(Biblioteca Carles Morató), Solsona

- Electra del Cardener, 100 anys d'electricitat local - Solsona
- Girasol, cooperativa de recursos en energies renovables - Manresa

L'ESS i el turisme sostenible

Dimecres 24 d'octubre (19 h)

A Cal Paradis, Salo

- XAREC, cooperativa de serveis a la restauració i al turisme responsable de Catalunya
- Territori de Masies, associació per a la promoció local del Baix Solsonès
- Agència Sol-Car, desenvolupament local a Solsona i Cardona
- Berezi Elorrieta, docent de la Universitat de Barcelona

L'ESS i la gestió de les cures

Dimecres 31 d'octubre (19 h)

Al Saló de les Homilies d'Organyà
(Biblioteca Carles Morató), Solsona

- Cuidem Lluçanès, cooperativa de serveis d'acompanyament a les persones; de neteja i de salut - Prats de Lluçanès
- Fundació Surt, Promoció de l'empoderament de les dones, valorització de les cures i inclusió social

L'ESS iniciatives d'oficis i serveis

Dijous 8 de novembre (19 h)

Al Saló de les Homilies d'Organyà
(Biblioteca Carles Morató), Solsona

- Cotó Roig, cooperativa tèxtil amb cotó de proximitat - Navarcles
- Ninkasi, cooperativa de cervesa artesanal - Puig-Reig
- Massa Mare, cooperativa fleca-obraorador artesanal - Vic
- Voliacs, cooperativa de serveis de dinamització turística - Solsona

Més informació:

actua@larada.coop - 672 49 12 23

ACTUA
FEM COSES AL BAIX SOLSONÈS!

Amb el suport de:

 economia social
Ateneu Cooperatiu
Catalunya Central

ACTUA
FEM COSES AL BAIX SOLSONÈS!

LARADA
CREATIVITAT
SOCIAL

 Ajuntament
de Solsona

 Ajuntament
de Sant Mateu
de Bages

 Generalitat
de Catalunya
Departament
de Benestar Social
i Família

ACTUA
FEM COSES AL BAIX SOLSONÈS!

L'ARADA
CREATIVITAT
SOCIAL

Ajuntament
de Solsona

Ajuntament
de Sant Mateu
de Bages

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies

Amb la col·laboració de:

Amb el finançament de: